

Preventiezakboekje welzijn op het werk 2009

Samengesteld door:

ir. Roger De Gruyter

Afdelingshoofd Risicobeheer en preventie
Lanxess Rubber NV

ir. Hendrik De Lange

Directeur Preventie en Interim,
De Centrale preventiedienst van de uitzendsector

ir. Luc Van Hamme

Adviseur-generaal
Arbeidsinspectie (Toezicht Welzijn op het Werk)
Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid,
Arbeid en Sociaal Overleg

Christopher Boon

Information Specialist

Kluwer

a Wolters Kluwer business

Redactionele afsluitdatum: 30 juni 2008

Verantwoordelijk uitgever:
Hans Suijkerbuijk
Ragheno Business Park
B-2800 Mechelen
www.kluwer.be
info@kluwer.be

© 2008, Wolters Kluwer Belgium NV
Behoudens de uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt worden, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

D/2008/2664/235
ISBN 978-90-4651-734-5
BP/VEIZ-PI8001

4. Toezicht op Welzijnsreglementering

4.1. Structuur van FOD WASO

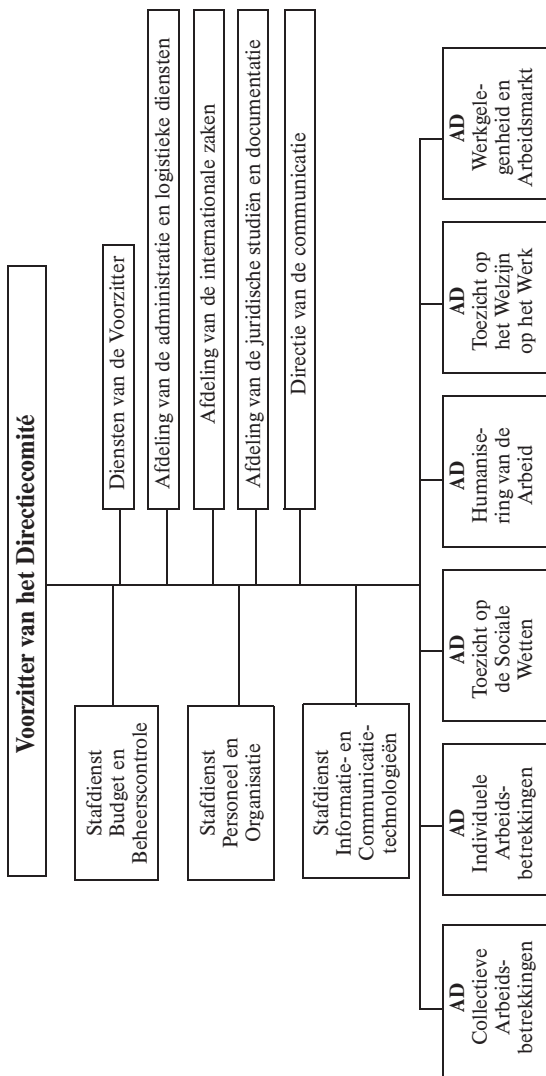
- **Zie Figuur I.5.**
- Algemene Directie AD *Toezicht op de Sociale Wetten*
 - *Opdracht:* uitvoering van beleidslijnen inzake collectieve en individuele arbeidsbetrekkingen doen naleven door *raadgeving, preventie- en repressie:*
Voorbeeld: controle wetgeving i.v.m. Comité PBW, sociale verkiezingen
 - *Adressen in XII, I.* bij Algemene Directie Toezicht op de Sociale Wetten
- Algemene Directie AD *Humanisering van de arbeid* - HUA
 - *Opdracht:* voorbereiding en bevordering van uitvoering van beleid inzake welzijn op het werk en sensibilisering inzake humanisering van de arbeid
 - *Diensten:*
 - . Directie *Onderzoek over Verbetering van de Arbeidsomstandigheden* (vroeger: NOVA)
 - . Afdeling *Normen Welzijn* op het werk
 - . Afdeling *Promotie Welzijn* op het werk (vroeger: Commissariaat-Generaal van de arbeid) met o.a. ervaringsfonds, modelwerkplaats, communicatie
 - . Afdeling *Sociaal Overleg Welzijn* op het werk, inclusief Hoge Raad PBW
 - *Adressen in XII, I.* bij Algemene Directie Humanisering van de Arbeid
- Algemene Directie AD *Toezicht op het Welzijn op het werk* - TWW (*adres in XII, I.* bij Algemene Directie Toezicht op het Welzijn op het werk)
 - Afdeling *Toezicht op Chemische Risico's* - ACR
 - . belast met toezicht in **S**evesobedrijven *uitgezonderd:*
 - toezicht op gezondheid door arbeidsgeneesheer - inspecteur
 - toezicht inzake tijdelijke of mobiele bouwplaatsen
 - . Lijst Sevesobedrijven: <http://www.werk.belgie.be> rubriek 'Preventie van zware ongevallen' (*adres in XII, I.* Afdeling van het Toezicht op het Chemische Risico's)
 - Afdeling *Regionaal Toezicht op Welzijn* - ART
 - . belast met algemeen toezicht in alle bedrijven (behalve Seveso - zie hoger)
 - . regionaal georganiseerd (*adressen in XII, I.* bij Arbeidsinspectie)

4.2. Toezicht

- *Wetten:*
 - Belgische *basiswetten* (bijvoorbeeld: Welzijnswet 96) bevatten bepalingen inzake toezicht:
 - . modaliteiten van toezicht;
 - . met toezicht belaste ambtenaren;
 - . voorziene straffen.
 - daarnaast handelen ook *andere wetten* over toezicht:
 - . **Wet 30.6.71: Administratieve geldboeten**, toepasselijk in geval van inbreuk op sommige Sociale Wetten, gewijzigd bij *Wet 23.1.75*;
 - . **Wet 16.11.72: Arbeidsinspectie**, gewijzigd bij *KB 23.10.78 en Wet 25.2.03 (BS 14.3.03)* en *Wet 20.6.06 (BS 28.7.06)*.
KB 13.8.75 (BS 4.11.75) bevat regels voor beroep ingesteld door werkgever tegen optreden van arbeidsinspectie.
- *Door wie? Hoe?*
 - Ambtenaren van FOD WASO die behoren tot:
 - . Algemene Directie Toezicht op het Welzijn op het Werk: AD TWW;
 - . Algemene Directie Toezicht op de Sociale Wetten (wat betreft Comité PBW).
 - Details in I, 4.1. Structuur van FOD WASO.
 - In overeenstemming met *Wet 16.11.72* betreffende **Arbeidsinspectie**.
- *Opdrachten van inspecteurs:*
 - wettelijke bepalingen *doen naleven*;
 - *informer* en *raad geven* over juiste toepassing van wetgeving;
 - *integre*ren van praktijkervaring in regelgeving.
- *Actiemiddelen van inspecteurs:*
 - *informatie* geven;
 - *waarschuwing* geven;
 - *vervolg*ing aanbevelen;
 - *maatregelen* opleggen.

Keuze hangt af van ernst van overtreding, houding van werkgever en toestand in onderneming
- *Verplichtingen* inzake *discretie*:
 - respecteren van beroepsgeheim, fabricatie- en exploitatiegeheimen, exploitatieprocedures
 - respecteren van anonimiteit van indiener van klacht.
- *Specifieke bevoegdheden van inspecteurs:*
Bron: Wet 16.11.72, aangepast door Wet 25.2.03 (BS 14.3.03) en Wet 20.6.06 (BS 28.7.06)
 - hebben *zonder voorafgaande verwittiging*, dag en nacht *toegang* tot plaatsen waarvan zij vermoeden dat er werknemers tewerkgesteld zijn. Voor toegang tot bewoonde lokalen is voorafgaande toestemming nodig van rechter in politierechtbank;

Figuur 1.5.
Structuur van FOD WASO (AD: Algemene Directie)

- kunnen alleen, of in bijzijn van werkgever, leden van Comité PBW of personen die zij nodig achten, *ondervragen*;
- kunnen bij dringend gevaar voor veiligheid en gezondheid onmiddellijk *maatregelen opleggen* zoals: ontruiming, stopzetten van het werk, installaties verzegelen (verbod tot toegang);
- kunnen *termijn opleggen* om maatregelen uit te voeren om risico's beter te beheersen;
- kunnen *proces-verbaal* opmaken (heeft bewijskracht wanneer afschrift ter kennis gebracht is aan overtreder binnen termijn van 14 dagen na vaststelling);
- *aanpassingen* van Wet 16.11.72 door *Wet 25.2.03*:

- . de hoger vermelde maatregelen kunnen ook worden opgelegd aan *zelfstandigen* die bedrijvig zijn op dezelfde arbeidsplaats als de werknemers;
- . inspectie kan *werk stilleggen* indien opgelegde organisatorische maatregelen niet werden genomen (bv. geen informatie-uitwisseling of veiligheidscoördinatie bij werken met derden);
- . inspectie kan *bijkomende organisatorische maatregelen opleggen* (bijkomende opleiding, risicoanalyse);
- . inspectie kan *werkgever bevelen* de adviezen van preventieadviseur uit te voeren indien het gaat om wettelijke tekortkomingen, of bevelen gelijkwaardige alternatieve maatregelen te nemen om het beoogde resultaat te bereiken.

Tegen deze maatregelen kan werkgever *beroep aantekenen* bij de minister (zonder schorsende werking) binnen de 10 dagen met aantekend schrijven. De minister heeft 60 dagen (verlengbaar met 30 dagen) om gemotiveerde beslissing aantekend mee te delen. Indien de minister binnen deze termijnen niet antwoordt, vervallen de door de inspectie opgelegde maatregelen (KB 13.8.75. aangepast door KB 28.5.03).

- *uitbreiding bevoegdheid* door *Wet 20.6.06* (BS 28.7.06)
 - . bevoegdheid om *op eigen initiatief* documenten op te sporen (i.p.v. te laten voorleggen)
 - Voorbeelden*: ongevalsangiftes, bestelbonnen, jaaractieplan, instructies van machines
 - . mogelijkheid om document op te vragen via *elektronische weg*
 - . “documenten” zijn *gelijk welke informatiedrager*: boeken, schijven en alle elektronische informatiedragers
 - . kunnen *computers* verzegelen of in beslag nemen.
- Naast deze *Inspectiediensten* hebben ook *ambtenaren van politie* bevoegdheid om processen-verbaal van overtreding op te maken.
- Structuur van *inspectie*, adressen, namen en bevoegdheidsdomeinen zijn opgenomen in **I, 4.1.** en **XII, 1.** bij Algemene Directie Toezicht op het Welzijn op het Werk (FOD WASO).

4.3. Verantwoordelijkheid en Aansprakelijkheid

4.3.1. Strafrechtelijke verantwoordelijkheid

- Bij *overtreding van regel* van strafwet:
 - *voorbeeld*: Welzijnswet 96, Strafwetboek.
- De *maatschappij straft* omdat *openbare orde verstoord* is door overtreden van strafregel.
- In kader van *welzijn op werk* zijn vooral belangrijk:
 - **Strafwetboek**:
 - . *art. 418*: schuldig aan onopzettelijk doden of aan onopzettelijk toebrengen van letsels is hij die het kwaad veroorzaakt door een gebrek aan voorzichtigheid of voorzorg, maar zonder het oogmerk om de persoon van een ander aan te raken;
 - . *art. 419*: hij die onopzettelijk iemans dood veroorzaakt, wordt gestraft met een gevangenisstraf van drie maanden tot twee jaar en met een geldboete van vijftig tot duizend BEF;
 - . *art. 420*: indien gebrek aan voorzichtigheid of voorzorg alleen slagen of verwondingen ten gevolge heeft, wordt de schuldige gestraft met een gevangenisstraf van acht dagen tot zes maanden en met een geldboete van vijftig tot vijfhonderd BEF of met één van deze straffen alleen;
 - *Welzijnswet 96*:
 - . *art. 81*: ... worden gestraft met een gevangenisstraf van acht dagen tot één jaar en met een geldboete van 50 tot 1.000 euro of met één van die straffen alleen: de werkgever, zijn lasthebbers of aangestelden die de bepalingen van deze wet of van de uitvoeringsbesluiten ervan hebben overtreden.
- Zie I, 4.3. Strafsancties, Tabel I.17A.

4.3.2. Burgerlijke aansprakelijkheid

- *Uitgangspunt*: elke burger moet de schade vergoeden die hij bij een ander heeft veroorzaakt.
- In kader van *Welzijn op het werk* zijn vooral onderstaande artikels van Burgerlijk Wetboek belangrijk:
 - art. 1382: elke daad van de mens, waardoor aan een ander schade wordt veroorzaakt, verplicht degene door wiens schuld de schade is ontstaan, deze te vergoeden;
 - art. 1383: ieder is aansprakelijk, niet alleen voor de schade welke hij door zijn daad, maar ook voor die welke hij door zijn nalatigheid of onvoorzichtigheid heeft veroorzaakt;
 - art. 1384: men is aansprakelijk niet enkel voor de schade welke men veroorzaakt door zijn eigen daad, maar ook voor die welke veroorzaakt worden door de daad van personen voor wie men moet instaan, of van zaken die men onder zijn bewaring heeft.
- Voor *welke schade* kan men aansprakelijk gesteld worden?
 - Schade die een persoon of de personen waarover hij toezicht heeft (bv kinderen, werknemers), aanricht tov een ander (derde)

- Wanneer een fout (bv: strafrechtelijke veroordeling) én een schade én een oorzakelijk verband tussen beide kan bewezen worden
- *Werkgever is aansprakelijk* voor de schade die zijn werknemers veroorzaken aan derden (aannemers, bezoekers, klanten, ...) tijdens de uitvoering van het werk.
- *Werknemer is enkel persoonlijk aansprakelijk* voor schade die hij aanricht bij *opzettelijke fout* of *bedrog*, of *zeer zware fout* (door de rechtbank te beoordelen), of voor *herhaaldelijke fout* waarvoor hij reeds herhaalde malen terechtgewezen is en duidelijke instructies ontvangen heeft.
- *Bijzondere vorm* van aansprakelijkheid is de “*objectieve aansprakelijkheid*” die geldt bij *arbeidsongeval*. De werkgever moet de schade tengevolge van een lichamelijk letsel aan zijn werknemer vergoeden bij een arbeidsongeval, indien het ongeval gebeurt tijdens de uitvoering van het werk. Hier is dus geen sprake van een te bewijzen fout of een oorzakelijk verband tussen fout en letsel.
- *Werkgever kan* (of *moet* voor arbeidsongeval - zie III, 2.1.17) *zich verzekeren* voor zijn burgerlijke aansprakelijkheid, dit in tegenstelling tot zijn strafrechtelijke verantwoordelijkheid waarvoor hij zich niet kan verzekeren.

4.4. **S**trafsancties - **S**ancties - **T**uchtprocedure - **S**trafmaatregel

- *Boete of gevangenisstraf* uitgesproken door rechter, op basis van eis van *auditeur* die proces-verbaal van niet-naleving van Welzijnswet 96 en/of uitvoeringsbesluiten, opgesteld door *toezichthoudende ambtenaar*.
Indien auditeur klacht seponeert, kan juridische dienst van Administratie van FOD WASO *administratieve geldboete* opleggen.
- *Strafsancties* zijn voorzien in Welzijnswet 96, art. 81, 1° en 2° voor:
 - *werkgever als eindverantwoordelijke*:
 - . als *individu*;
 - . als **r**echtspersoon: NV, BVBA, VZW of andere juridische vorm
 - *zijn lasthebbers*:
 - . personen die optreden namens werkgever zonder personeelslid te zijn
Voorbeeld: zelfstandige bestuurders van NV, BVBA.
 - . Personen die contractueel verbonden zijn met de werkgever en die opdrachten die hen toevertrouwd zijn in uitvoering van Welzijnswet 96, niet correct uitvoeren.
Voorbeeld: Externe Diensten PBW of Externe Diensten TC, deskundigen aangeduid voor ongevalonderzoek van ernstige ongevallen, ...
 - *zijn aangestelden*:
 - . personeelslid dat handelingen stelt namens werkgever

- . leidinggeevenden die deelnemen aan het gezag door instructies te geven aan anderen en toezicht uit te oefenen
Voorbeeld: hiërarchische lijn, meesterbazen, ploegbazen, ..., die hun taken niet uitvoeren of onvoldoende toezicht uitoefenen, of als er sprake is van nalatigheid.
- Werknemers die onder gezag werken, kunnen geen aangestelde of lasthebber zijn en kunnen dus niet strafrechtelijk vervolgd worden voor overtredingen van de Welzijnswet.
Voor werknemers die onder gezag werken, zijn geen sancties voorzien voor overtredingen van de Welzijnswet.
- **Strafbepalingen en Strafsancties van Welzijnswet 96 art. 80 tot 94:** samenvatting in **Tabel I.17A**.
- De werkgever kan zijn werknemers sanctioneren (voorbeeld: indien zij persoonlijke beschermingsmiddelen niet gebruiken), op *voorwaarde* dat volgende punten opgenomen zijn in **intern arbeidsreglement**:
 - welke *overtredingen* kunnen gesanctioneerd worden (voorbeeld: niet dragen veiligheidshelm);
 - voorziene *strafmaatregel*;
 - te volgen *tuchtprocedure* (verwittiging, hoe en bij wie kan klacht neergelegd worden tegen strafmaatregel,...).
- *Voorbeeld tuchtprocedure* in intern arbeidsreglement: **Tabel I.17B**.
- Zie ook I, 1.8.1. **Arbeidsreglement**

4.5. **Vervolgingsbeleid – Strafvervolgning**

- Wanneer *inspectiediensten van FOD WASO, politie of andere inspectiedienst* proces-verbaal opmaken betreffende overtreding van Welzijnswetgeving, verloopt verdere *strafvervolgning* zoals voorgesteld in **Figuren I.4. en I.5.**

Table I.17A.

Strafsancties *Wetlooswet 96 (BS 18.9.96)*

Artikel	Strafbare Persoon	Onderwerp van overtreding	Strafsanctie	Administratieve geldboete
81, 1°	Werkgever Lasthebber Aangestelde	Wet en uitvoeringsbesluiten (algemeen)	Gevangenisstraf: 8 dagen - 1 jaar Geldboete: 50-1000 €	247,89 tot 2.478,94 € (art. 1bis, 8°, a)
81, 2°	Externe preventieadviseurs	Oprachten uitvoeren in strijd met wet of niet uitvoeren volgens voorwaarden en regels van wet	Gevangenisstraf: 8 dagen - 1 jaar Geldboete: 50-1000 €	geen
81, 3°	Werkgever	Comité PBW niet informeren of raadplegen over economische en financiële basisinformatie bij ontstentenis ondernemingsraad	Gevangenisstraf: 8 dagen - 1 jaar Geldboete: 50-1000 €	247,89 tot 2.478,94 € (art. 1bis, 8°, g)
82	Werkgever Lasthebber Aangestelde	- Geen dienst PBW of Comité PBW - Werking verhinderen - Uitoefenen van opdrachten verhinderen - Mandaat van vakbondsafvaardiging	Geldboete van 100 € X aantal werknemers (max. 100.000 €)	247,89 tot 2.478,94 € (art. 1bis, 8°, b en c)
83	Ondernemer Lasthebber Aangestelde	Algemene coördinatieplicht wanneer werknemers werkzaam zijn op een zelfde arbeidsplaats	Gevangenisstraf: 8 dagen - 1 jaar Geldboete: 50-1000 €	247,89 tot 2.478,94 € (art. 1bis, 8°, d)
84, 1°	Werkgever-opdrachtgever Lasthebber Aangestelde	Informatie en coördinatie (verplichtingen t.o.v. aannemer)	Gevangenisstraf: 8 dagen - 1 jaar Geldboete: 50-2000 €	247,89 tot 4.957,87 € (art. 1bis, 9°)
84, 2°	Werkgever- onderaannemer Lasthebber Aangestelde	Meewerken aan informatie en coördinatie Maatregelen doen naleven	Gevangenisstraf: 8 dagen - 1 jaar Geldboete: 50-2000 €	247,89 tot 4.957,87 € (art. 1bis, 9°)

Artikel	Strafbare Persoon	Onderwerp van overtreding	Strafsancie	Administratieve geldboete
85, 1°	Werkgever- opdrachtgever Lasthebber Aangestelde	Onveilige aannemers weren Contract afsluiten Zelf maatregelen nemen	Gevangenisstraf: 8 dagen - 1 jaar Geldboete: 50-1000 €	247,89 tot 2.478,94 € (art. 1bis, 8°, e)
85, 2°	Aannemers en onderaannemers	Onveilige onderaannemers weren Contract afsluiten Zelf maatregelen nemen	Gevangenisstraf: 8 dagen - 1 jaar Geldboete: 50-1000 €	247,89 tot 2.478,94 € (art. 1bis, 8°, e)
85, 3°	Uitzendbureau's en Gebruikers	Onveilige gebruikers/uitzendbureau's weren	Gevangenisstraf: 8 dagen - 1 jaar Geldboete: 50-1000 €	247,89 tot 2.478,94 € (art. 1bis, 8°, e)
86	Opdrachtgever Bouwdirectie belast met ontwerp Lasthebber Aangestelde Bouwcoördinatoren	Coördinatie en samenwerkingsplicht in verband met uitwerkingsfase ontwerp van bouwwerk Niet of niet-conform uitvoeren van taken	Gevangenisstraf: 8 dagen - 1 jaar Geldboete: 50-1000 €	247,89 tot 2.478,94 € (art. 1bis, 8°, f)
87, 1° 2°	Opdrachtgever, Bouwdirectie belast met uitvoering Lasthebber Aangestelde	Coördinatie en samenwerkingsplicht in verband met verwezenlijking van bouwwerk	Gevangenisstraf: 8 dagen - 1 jaar Geldboete: 50-2000 €	247,89 tot 4.957,87 € (art. 1bis, 10°, a)
87, 3°	Aannemers Lasthebber Aangestelde	Samenwerking aan coördinatie en naleven van maatregelen in verband met veiligheid en gezondheid	Gevangenisstraf: 8 dagen - 1 jaar Geldboete: 50-2000 €	247,89 tot 4.957,87 € (art. 1bis, 10°, b)
87, 4°	Werkgever Lasthebber Aangestelde	Naleven van maatregelen in verband met veiligheid en gezondheid	Gevangenisstraf: 8 dagen - 1 jaar Geldboete: 50-2000 €	247,89 tot 4.957,87 € (art. 1bis, 10°, c)

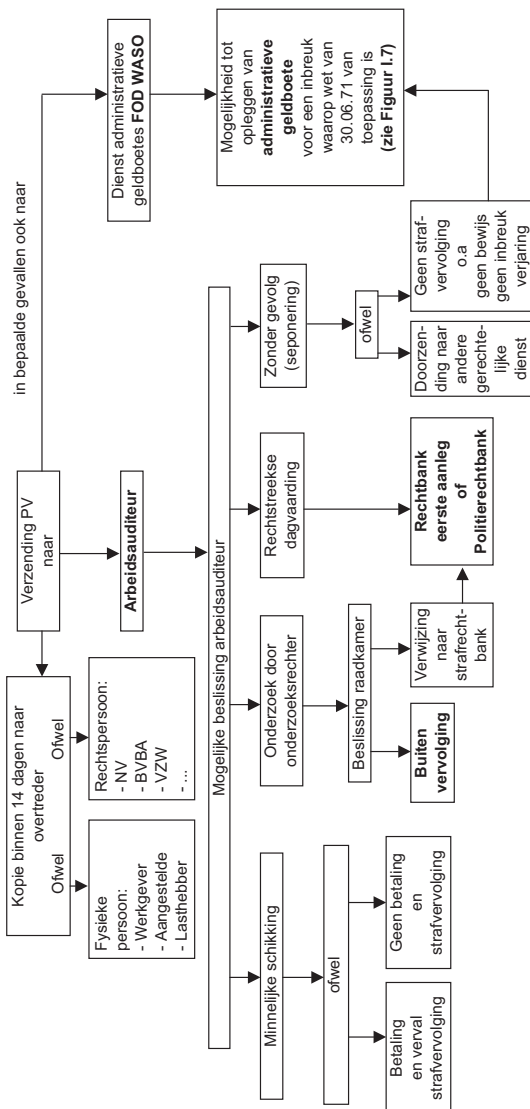
Artikel	Strafbare Persoon	Onderwerp van overtreding	Strafsanctie	Administratieve geldboete
87, 5°	Bouwdirectie belast met uitvoering Lasthebber Aangestelde	Keuze aannemer, contract en zelf nemen van maatregelen	Gevangenisstraf: 8 dagen - 1 jaar Geldboete: 50-2000 €	247,89 tot 4.957,87 € (art. 1 <i>bis</i> , 10°, d)
87, 6° 7°	Aannemers Onderaannemers Lasthebber Aangestelde	Doen naleven van maatregelen	Gevangenisstraf: 8 dagen - 1 jaar Geldboete: 50-2000 €	247,89 tot 4.957,87 € (art. 1 <i>bis</i> , 10°, d)
88	Zelfstandige	Informatie en samenwerkingsplicht	Gevangenisstraf: 8 dagen - 1 jaar Geldboete: 26-500 €	geen
89	Iedereen	Verhinderingsplicht van toezicht	Gevangenisstraf: 8 dagen - 3 maanden Geldboete: 50-1000 €	1.859,20 tot 9.296,01 € (art. 1 <i>bis</i> , 3°, a)

Tabel I.17B. **Richtprocedure voor sanctionering werknemer (op te nemen in arbeidsreglement)**

Ernst van fout		Sanctie	Beroep aantekenen				
Strafmaatregel	Wie raadplegen	Beslissing	Tijdstip	Bijkomend informeren	Verjarings- termijn	Bij	Wanneer
Lichte fout	Mondelijke verwittiging	Onmiddellijke chef	Binnen 12 uren na vaststelling	-	3 maand	-	-
Herhaling lichte fout	Corrigerend gesprek en nota	Verantwoorde-lijke afdeling	Binnen 24 uur na vaststelling	-	6 maand	Verantwoorde-lijke afdeling	Binnen 3 dagen na nota
Herhaling lichte fout na corrigerend gesprek	Boete 12,5 € in boetekas (1)	Verantwoorde-Personeels-lijke afdeling dienst	Binnen 24 uur na vaststelling	Syndicale afvaardiging	6 maand	Directie	Binnen 7 dagen na boete
Herhaling lichte fout na boete of zware fout	Schriftelijke vermaning	Verantwoorde-Personeels-lijke afdeling Directie	Binnen 24 uur na vaststelling	Syndicale afvaardiging	1 jaar	Directie	Binnen 7 dagen na vermaning
Herhaling zware fout na schriftelijke vermaning	Nota en schorsing 7 dagen (geen loon)	Verantwoorde-Personeels-lijke afdeling Directie	Binnen 3 dagen na vaststelling	Syndicale afvaardiging	3 jaar	Directie	Binnen 7 dagen na nota
Herhaling zware fout na schorsing 7 dagen	Ontslag wegens zware fout	Verantwoorde-Personeels-lijke afdeling Directie	Binnen 3 dagen na vaststelling	Syndicale afvaardiging	-	Arbeidsrechtbank	-

(1) Boetekas : afzonderlijke kas, waarvan bestemming is vastgelegd in intern Arbeidsreglement zoals voorzien in wetgeving op arbeidsreglementering (zie I, 1.8.1.)

Figuur I.6.
Afhandeling van inbreuken op Welzijnswetgeving

Figuur I.7.

Afhandeling administratieve geldboetes welzijnswetgeving

